

PAGINI DIN ISTORIA VECHĂ A ARHEOLOGIEI ȘI NUMISMATICII ROMÂNEȘTI: CESAR BOLLIAC ÎN OLTENIA

de ION PĂTRAȘCU

Cesar Bolliac se înscrie printre cei mai de seamă luptători pentru realizarea năzuințelor revoluționare ale poporului nostru. Întreaga sa activitate de gazetar, poet, critic literar, traducător sau dramaturg și animator cultural dovedește generozitatea ideilor sale de libertate, independență, unire și dreptate socială.

Vom stăruii însă, în acest scurt articol de semnalare documentară, numai asupra muncii sale de serios și pasionat arheolog și numismat, desfășurată în Oltenia. În acest domeniu, Bolliac a demonstrat foarte multă bunăvoință, chiar dacă nu avea pregătirea necesară de specialitate, polemizând, adesea, cu eruditul Alexandru Odobescu,¹ în vremuri foarte neprielnice pentru astfel de cercetări.

Lăudabila lui înflăcărare de amator și colecționar, ca și unele rosturi oficiale, l-au purtat, în repetate rânduri, și pe meleagurile Olteniei.

Astfel, la Vădastra, el — cel dintâi — a descoperit manifestări de adevărată artă neolitică și „a pus, în chip documentar, problema existenței celor trei vârste preistorice, demult stabilite aiurea“².

Spre deosebire de condițiile create astăzi în țara noastră pentru cercetarea științifică, Cesar Bolliac — cercetătorul de acum o sută de ani — a întâmpinat greutăți de nedescris în strădaniile lui, închinată începuturilor arheologiei și numismaticii românești. O dovadă în acest sens este și comunicarea către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, *Excursiune arheologică din anul 1869*,³ în care autorul arată „Atîta slăbiciune și nepăsare din partea administrațiunii, tocmai acolo unde trebuie să așez un centru de lucrări mai serioase, m-a îngrijorat... Am căutat în tot satul să găsesc o cărucioară cu doi cai... dară a fost cu neputință să izbutesc, pentru că primarul dase ordin să nu meargă nimene“. Și trebuie să notăm faptul că, la acea dată, Bolliac avea calitatea de președinte al Comitetului de Arheologie din București și inspector al muzeelor din România!

Aceleași triste constatări se pot desprinde și din articolul *Ceramica preistorică a Daciei — Vadastra*, publicat în revista sa *Trompeta Carpaților*.⁴

Deosebit de interesant, în această privință, este și conținutul unei scrisori a lui Cesar Bolliac către prietenul său craiovean, cărturarul Petre Cîncea.⁵

„România președintele Comitetului Arheologic din București, augt.25. 1872—

Domnul meu, În urma vizitei ce am avut onoare să vă fac la moșia dvs., așteptam cu plăcere să vă văz în București, conform promisiunii d-voastre.

Cred d-ul meu, că n-ați venit d-atunci în-coa în București și d-aceea nu ne-am văzut. Permiteți-mi d-ul meu, să vă aduc aminte și promisiunea de un toporaș de piatră ce mi-ați spus că posedati și mi-l veți oferi mie.

După publicarea celei din urmă planșă de obiecte piatră puteți vedea d-ul meu, cât de mult mă interesează aceste lucruri, *care nu interesează pe nimeni altul la noi.*⁶

Vă rog d-ul meu, bine voiți a-mi trimite acel toporaș cât mai în grabă pentru că tocmai lucrez la o planșă, în care și-ar avea locul, însemnînd tot d-uă dată, dacă se poate, și locul în care s-a găsit.

Primiți d-ul meu, mulțumirile melle din nainte și asigurarea ossebitei melle stime și considerațiuni.

Bolliac.“

Din articolul *Ceramica preistorică... Vodastra* — la care se referă scrisoarea — rezultă însă că toporașul promis de către Petre Cîncea nu a fost trimis, așa încît descrierea lui nu a apărut. Scrisoarea reprodusă își păstrează încă valoarea sa documentară în ceea ce privește dovedirea condițiilor grele în care a lucrat Cesar Bolliac în Oltenia, fără sprijinul oficial și bazîndu-se mai mult pe concursul întîmplător al persoanelor particulare. Activitatea sa, în acest domeniu, mi se pare, deci, cu atît mai prețioasă.

Indicații despre rezultatul obținut în cercetările de numismatică întreprinse în Oltenia sînt date în același articol *Ceramica preistorică...* și în comunicarea, mai veche, de a-emenea citată, *Excursiune arheologică...* Din această ultimă lucrare rezultă că Cesar Bolliac a găsit monede romane, în afară de Vădastra, și la Calafat sau la Romula. Un depozit de peste 6000 piese, de la împăratul Constantin pînă la Grațian, a fost identificat la Celei. În aceeași localitate, într-un sarcofag, au fost găsite monede de la Commodus, iar la Reșca — monede de la Septimiu pînă la Aurelian și de la Caracalla pînă la Constantin cel Mare.

Alte monede romane, de la Filip Arabul și Gordian, au fost descoperite de către Cesar Bolliac la Drobeta-Turnu Severin, iar la Răcărelu și Răcari au ieșit la iveală monede dace și romane. În lucrarea amintită mai sus se menționează și cumpărarea unor medalii de bronz de la Craiova și cîteva săpături, urmate de identificarea unor monede romane, la Bucovăț, lîngă Craiova.

Pentru problema care ne interesează, vom menționa, în treacăt — și lucrările *Tablou arheologic al vechilor costume și monete daco-romane*, ca și *Memoriu topografic asupra României*, cu o hartă a Daciei, prezentat de către Cesar Bolliac lui Napoleon al III-lea.⁷

Studiile lui Bolliac, de arheologie și numismatică, întreprinse în Oltenia nu sînt îndeajuns de științifice. Ele însă au meritul de a fi fost primele de acest fel și de a fi fost efectuate în condiții neprielnice pentru o cercetare științifică riguroasă. Astfel de cercetări ar putea fi considerate drept un îmbold pentru intensificarea studiilor de istorie a numismatiei românești. S-ar aduce — în acest mod — și un omagiu meritat lui Cesar Bolliac însuși.

N O T E :

- 1) Ca, de exemplu, în *Voiaj arheologic în România*.
- 2) I. Andrieșescu, *Din preistoria Olteniei*, în : *Lui Nicolae Iorga Omagiu*, Ramuri, Craiova, 1921, p. 15—33 ;
- 3) Bolliac, *Opere*, vol. II, 1956, pag. 230 ;
- 4) *Trompeta Carpaților*, nr. 1255, 27 iunie 1876 ;
- 5) Scrisoarea se află, în prezent, în colecția mea ;
- 6) Sublinierea îmi aparține ;
- 7) Informații suplimentare despre activitatea de numismatică a lui Cesar Bolliac, se pot găsi și în : Ovidiu Papadima, *Cesar Bolliac. Reluarea activității arheologice și numismatice*, București, E.A., 1966, p. 314—348.